

עטרת שרוב

עלון שבועי שיעורי מוסדות קאמרגא בארה"ק – בגשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
פרשת נצבים וולך

בס"ד, עש"ק פרשת נצוי
כ"ב אלול תש"פ – שנה י"א גליון תקכ"ז

זמני הדלקת הנרות ומוצי"ש

הרה"ג מוצ"ש	ר"ת
ירושלים	6:14 7:25 8:06
בני ברק	6:29 7:27 8:03
ניו יורק	6:52 8:08 8:20
מונטריאל	6:54 8:10 8:22

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אתם נצבים היום בלכם לפני הוי"ה אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושריכם כל איש ישראל.
לעברך בבית הוי"ה אלהיך ובאלתו אשר הוי"ה אלהיך ברת עמך היום (כ"ב ט-יא)

הכוונת הושענא רבא, שצריך האדם לתקן בראש השנה 'כי בצלם אלהים עשה את האדם' (בראשית טו).

וגם צריך לתקן כל מדותיו שיהיו הכול לשמו יתברך בחינת 'היום', שהו' המדות נקראים ימים (תיקו'ו)

תיקון סט דק"ב) שיום א' חסד, יום ב' גבורה, יום ג' תפארת, וכו', ועי"ז יהיה היחוד של קוב"ה ושכינתיה והו' כלכם' מספר שם מ"ה אדני, ואז יתעלו כל

מדותיו יתברך שמו לפני הוי"ה אלהיך בחינת חכמה ובינה היינו שימשך את המוחין לרו"ן. וזה

מרמז המדרש הנ"ל, מה היום מאיר פעמים ומאפיל פעמים, היינו שהיום שהוא הוי"ן מרות יש בהם צד

הטוב וצד הרע, אף אתם כשאפלה לכם עתיד להאיר לכם אור עולם שנאמר (ישעיה ס יט) 'והיה לך

ה' לאור עולם', אימתי בזמן שתהיו כלכם אגודה אחת שנאמר (דברים ד ד) 'חיים כלכם היום', היינו

לעתידי כשיהיה הכול מתוקן, וזה יהיה ע"י שיהיו כלכם באגודה אחת באחדות, שאז יהיו כל המדות

ג"כ מאוחדים ומקושרים בבחינת רשות היחיד, עי"ז 'חיים כלכם היום' יהיה נמשך המוחין בחינת חיים

להיום לוי"ן המדות הקדושים.

אבל כל זה הוא רק ע"י שיתקן מתחילה את בחינת הדעת בבחינת 'יודעת היום' (דברים ד לט)

כמבואר לעיל, וזה יהיה לך ע"י שיהיה דבוק בדעת של הצדיקים, וכמו שמרמז המדרש הנ"ל, מפני מה

עשאן משה מצבה, מפני שמשמשין מודעת לדעת, מודעת משה לדעת יהושע, שע"ז יהיה לו בחינת דעת עליון דמשה רבינו (שער דרושי הצלם פ"ב), כי

אתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא (תיקון סט קד), ואז יוכל לקשר כל המדות אל המוחין, ואז יוכל להפוך כל מדותיו לצד הטוב.

וממשיך התרה לומר שכל זה הוא רק ע"י לעברך בבית הוי"ה אלהיך היינו שיהיה שלם

במדת היסוד, כי היסוד עולה עד הדעת (עין חיים שער שבירת הכלים פ"ג), ואז יהיה לו קיום והעמדה בעבודת הש"י.

הקב"ה יעזור שנוכל לתקן את הדעת, ועי"ז יודע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור, כי

אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו הוי"ה אלהי ישראל מלך, ומלכותו בכל משלה. ויהיה

כתיבה והתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים ושנת גאולה וישועה בב"א.

רעוא דרעיון תשע"ג לפ"ק

נמצא מכל זה שביזמא דראש השנה היה החטא של אדה"ר באכילת עץ הדעת, ועי"ז נעשה הפגם

בשורש הדעת, וגרם שיצאו תחילה ה' גבורות קודם יציאת ה' חסדים כמבואר בעין חיים (שער

דרושי הצלם פ"ב) עי"ז ש. ומבואר בסוף ספה"ק תולדות יעקב יוסף בשם

מרן קדוש ישראל הבעש"ט זי"ע (בעש"ט עה"ת בראשית אות לו), ש"ע הדעת מתקנים ומתעלים

כל הוי"ן מידות, כי בכל מידה ומידה יש צד הקדושה וצד הקליפה, כמו מדת החסד שמוצד

הקדושה הוא גמילות חסדים, ומצד הקליפה הוא זנות, וכן בשאר המדות שבכל מידה יש צד הטוב

וצד הרע, כמו אהבת הש"י ולהיפוך אהבת עבירות וכו', ועי"ז הדעת יבחיין וידע האיד לעלות כל מידה

ומידה לצד הטוב, ועי"ז מתחברים כל המדות לחכמה ובינה שהם בחינת המוחין עי"ז ש.

והנה ידוע (עין חיים שער כ פ"ו) שדעת הוא בחינת צ' דצלם, ומבואר ממרן האריז"ל (שם שער הצלם

פ"א) וז"ל: והנה כל המצות הם לתקן הצלמים שהם הניצוצין שירדו עם הכלים שנשברו, ולא נתנו

המצות אלא לצרף ולברר וללכך הצלמים וגם הכלים, ולהסיר מהם הקלי, לכן הצלם הוא תרי"ג

איברים, ואחר שנתקן הצלם ודאי שממילא נתקנו הכלים ג"כ, ואז אחר מות האדם שהוא הכלים

האלו, מתלבש הצלם ההוא בכלים ההם האחרים הראויין לו האמיתיים, הנקרא לבושי האדם שבג"ע

הארץ, ושבג"ע העליון ושככל עולם ועולם. ואמנם כבר ידעת, מהתחלקות הנשמה לכמה ניצוצין, ובכל

גלגול וגלגול באים מקצת מהם, וכפי מספר הניצוצין של צלם ההוא הבא להשתלם עתה בגלגול זה, כך

הוא מספר ניצוצין שיש בצורה ההוא, כי כמספר ניצוצותיו כך מספר ימי חייו, והימים שעשה בהם

מצות נתקן ניצוץ אחד של הצלם ההוא, והוא מעם ירדת הנשמה בעה"ז לתקן ולברר דוגמת גלות

השכינה לברר ניצוצין שנפלו עי"ז ש.

נמצא מכל זה שעבודת יומא דראש השנה הוא לתקן את בחינת הדעת ואז יהיו כל מדותיו

מתוקנים לשמו יתברך, ויהיה שלם ומתוקן כל הצלם שלו.

איתא במדרש תנחומא (פרק א) וז"ל: מפני מה עשאן משה מצבה, מפני שמשמשין מודעת לדעת,

מודעת משה לדעת יהושע, מודעת יהושע לדעת הזקנים, ואף יהושע עשאן מצבה שנאמר (יהושע כד

א) 'ויאסוף יהושע את כל זקני ישראל שכמה', ואף שמואל שמשמשין מודעתו לדעת מלכים עשאן

מצבה שנאמר (שמואל א יכ ז) 'ועתה התיצבו ואשפמה אתכם'. ד"א 'אתם נצבים היום' מה היום מאיר

פעמים ומאפיל פעמים, אף אתם כשאפלה לכם עתיד להאיר לכם אור עולם שנאמר (ישעיה ס יט)

'והיה לך ה' לאור עולם', אימתי בזמן שתהיו כלכם אגודה אחת שנאמר (דברים ד ד) 'חיים כלכם היום',

בנוגע שבעולם אם נוטל אדם אגודה של קנים שמוא יכול לשברם בבת אחת, ואלו נוטל אחת אחת אפי'

תינוק משרבן, וכן את מוצא שאין ישראל נגאלין עד שיהיו כולן אגודה אחת שנאמר (ירמיה ד ד) 'בימים

ההמה ובעת ההיא נאם ה' יבואו בני ישראל ובני יהודה יחדו' וגו' כשהן אגודים מקבלין פני שכינה,

עכ"ל דברי המדרש.

ולכאור זאת נראה לומר, דהנה יש לומר שכאן מדבר התורה מעבודת יומא דראש השנה

שהוא בחינת 'היום' כידוע מהזוה"ק (ח"ב לב:), וכמו שכתוב באיוב (א ו) 'זיהי היום ויבאו בני האלהים

להתיצב על הוי"ה ויבוא גם השטן בתוכו' ופרש"י 'זיהי היום' אותו יום שהיה ראש השנה, שהוא יום

תרועה, וצוה הקב"ה לשטן להביא זכות וחובה של כל הבריות.

והנה מבואר ממרן האריז"ל בשער הכוונות (דרושי ראש השנה דרוש א) וז"ל: הנה נודע, כי ביום

ראש השנה הראשון נברא אדה"ר, ויום ר"ה של בריאה העולם היה ביום ו' כנודע, והנה אם אדה"ר

היה נמצע מן הווג ביום ההוא, וגם מן החטא, והיה ממתין עד ליל שבת, היו כל העולמות בתקנם, ולפי

שחטא ואכל מעין הדעת מו"ר, עבירה גוררת עבירה, וגרמה לו להודווג ביום הו' עם אשתו שעדיין

היה חול, ולא המתין עד ליל שבת שהוא קדש, והקדים וזווג ביום החול שאז היה יום ר"ה דינא

קשיא ותקיפא, לכן גרם אל זו"ן שיתאחר זווגם עד יום שמיני עצרת, כדי שבהמשך הימים אשר

בינתיים יתמתקו הדינין הקשים אשר בו ובנוק, כי ר"ה הוא בחינת שמאלו תחת לראשי עד יוה"כ, ובויה"כ האירו ונתמתקו הדינים ההם ע"י אימא

עילאה, ובחג הסוכות בחינת וימינו תחבקני, וביום שמיני עצרת אז הוא זווג ממש עכ"ל.

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו זי"ע

הַנְּסַתְרֹת לְהוֹי"ה אֱלֹהֵינוּ וְהַנְּגִלַת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת (כט כח)

פעם בסעודת שבת פרשת נצבים, אמר כ"ק מרן הרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמרנא זי"ע, הנה כל הטובות שעושה השי"ת עם עמו ישראל בגלות המר הזה המה נסתרות, וטח עינינו מראות וחושבים ח"ו להיפך, כי אינם מרגישים שום מעם מתוקות כי אם מרירות, והטובות כל כך בהסתר ונכללה בסיבות הרעות ר"ל, על כן מתפללים אנחנו להשי"ת, הנסתרות להו"ה אלהינו והנגלות לנו ולבנינו, שנזכה לבל הטובות בחוש הגשמי שעושה הקב"ה עמנו בכל עת.

ופעם אחת בסעודת ראש חודש, בא אחד לפני כ"ק מרן זי"ע, ובקש שכ"ק יתפלל עבור חולה. אמר לו כ"ק מרן זי"ע שיעמוד ב' צלוחיות שבר. ואח"כ אמר כ"ק להמסובים, ביושבי אצל סעודה ויש בקשה עבור חולה אומר אנכי שיעמוד ביער [שכר], השומעים יכולו לחשוב כי אוהב שכר אני, אכן לא מטעם זה כי אם כוונתי יען ביעור מספר רפ"ח, ר"ת 'רפא חילי עמו ישראל מספר רפ"ח, זי"ע.

¹שפע ברכה והצלחה' דף רד מהגה' צ"ר רבי ישראל פראנקפורטר זצ"ל

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים בֵּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אֲנֹכִי הַיּוֹם לֹא אוֹכֵל עוֹד לֵצֵאת וְלָבוֹא (לא א)

בוה פירש כ"ק מרן הרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמרנא זי"ע, הנה יש נ' שערי קדושה, ואם יש זכיה לאחד שיוכל להכניס את עצמו לשער נ' דקדושה, אזי בטוח הוא שלא יפול מדרגתו לעולם. ולכן היה כל עבודתו של משה רבינו ע"ה שיוכל להגיע אל נ' שערי קדושה, אכן למי שעוהר הקב"ה לבא אל שער נ' דקדושה, לא יכול להיות מעורב בין הבריות מרוב קדושתו, ועל כן נאמר על משה רבינו ע"ה 'ותחסרהו מעט מאלהים' (תהלים טו), כי הכלל ישראל היו או במ"מ, והקב"ה בנ', ומשה רבינו היה למעלה ממ"מ ולמטה מן נ', למען יוכל להיות הסרסור בין ישראל לאביהם שבשמים.

והנה קודם פטירתו בא אל שער הנ', כמו שכתוב 'ויעל משה וכו' אל הר נבו' (דברים לד א) ופירש מרן האר"י הקדוש בלקו"ת נב"ו נ' ב"ו, היינו בנ' שערי קדושה, ולכן אמר בן מאה ועשרים אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבווא כי עתה הוא מוכרח להיות ממיר ונעלם, והוה מה שאמרו חז"ל (סוטה יג): משה לא מת, כי הנכנס אל שער נ' דקדושה לא תוכל המיתה לשלוט עליו, כי הוא נעלם מעין כל בריה ודפק"ח, זכותו יגן עלינו.

²שפע ברכה והצלחה' דף רד מהגה' צ"ר רבי ישראל פראנקפורטר זצ"ל

וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ שְׁבַע שָׁנִים בְּמַעֲרֵד שָׁנַת הַשְּׂמִטָּה בְּחַג הַסְּבֹת (לא ב).
ויצו משה אותם על מצות הקהל, שיקרא המלך במועדי שנת השמיטה מלכות (וזה"ק בחר קח): **בחג הסבות, בהתגלות החסד (פע"ח חג הסבות פ"א) דהאי חסד עייל לקדש הקדשים (אדר"ו רצו): בבוא כל ישראל ביחוד אמיתי לראות את פני ה' אלהיך.** וענין קריאה זאת היתה לעורר לבם שלא יעשו מצות אנשים מלומדה (ישעיה כט ג), אלא בחיות גדול ובשמחה ובאור ורוע לצדיק (תהלים צו, יא). וזהו למען ישמעו 'שמעו ותחי נפשכם' (ישעיה נה ג), ולימע בלבם אמונה שלימה מלכות שמים ויראה ואהבה, ליחד המאורות, לכך כתיב ויצו משה אותם מלא וא".

³'היכל הברכה' דף ע. מרבנינו יצחק אייזיק מקאמרנא

וְעַתָּה כְּתַבּוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמִּדָּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (לא ט)

מהו לכם שיאמרו כתבו השירה הזאת. וגם בנוסח התפלה של מוסף אומרים אנו 'כמו שכתבת עלינו בתורתך', הוה ליה למימר כמו שכתבת בתורתך, מהו עלינו. ובארתי כס"ד כי יש שם"ה מצות לא תעשין, וכנגדם שם"ה גידים, ויש רמ"ח מצות עשין וכנגדם רמ"ח איברים, וזה כי על ידם מתקדשים הגידים והאיברים. ועל כן אמר כתבו לכם את השירה הזאת היינו על לכם על הגוף ממש נכתב התורה, על הגידים על ידי הלא תעשין, ועל האברים על ידי העשין, וכתוב התורה על עצמכם, וזה נמי כמו שכתבת עלינו בתורתך, כי התורה נכתבת עלינו על עצמנו ובשרינו כהנ"ל.

⁴'בית אבות' עמ"נ מרבנינו חיים יעקב מקאמרנא

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

פֶּן יִשׁ בְּכֶם שִׁרְשׁ פְּרָה ראש וְלַעֲנָה (כט יז).

ושורש הענין, פֶּן יִשׁ בְּכֶם שִׁרְשׁ מפרה רע ראש ולענה קאי על בעל לשון הרע ומוציא שם רע, שאין לו הנאה של כלום, אלא על ידי שורשו שהוא רע מדבר לשון הרע, עיין בגמרא (ערכין טו): כל המספר לשון הרע כופר בעיקר, ונגעים באים עליו, ואין לו הנאה של כלום אלא מחמת רוע לב.

וזהו למען ספוט הרהו כל עבירות שיש בהן תאוה, את הצמאה לשון הרע שאין בו הנאה של כלום, ומגדיל עונות עד לשמים, וראוי לסוקלו ומסלק השכינה, כי המדבר רע על ישראל אפילו על קל שבקלים, כאלו מדבר כל זה על השי"ת, והבירו נטול הזכות שלו והוא נטול הרע, והגיהנם של חבירו ביד לשון מות להמדבר, וחיים מוסיף למו שמדבר עליו, ויורד לדיומא התחתונה שבגיהנם, ואין לו תקנה שכבר כרתו דוד המלך, ומגדיל עונות כנגד ע"ז ג"ע ש"ד (כמבואר שם בערכין) ומסתמא עבר על כולם קודם שמספר לשון הרע, ואינו מקבל אנפי שכינה (סוטה מב), ואינו נכנס לג"ע ונכרת מן העולם.

ועליו נאמר (תהלים נב ז) 'חתך ויסחך מאוהל ושרשך מארץ החיים' וכל דברים של גנאי נאמר 'יכרת ה' לשון מדברת גדולות' (שם יב ד), ואסור להאמין לו, ולא יעשה דבריו שום רושם, כיון שהוא כופר בעיקר בנקל לו לשקר ולכזב, יהיה האומרו גדול וחכם אין לו חלק לעוה"ב ואסור להאמין לו.

ויש צדיקים כשרואין דינים גדולים, אזי מוגלה לאנשים הקרובים ומיודעים להם כל מה שאני מדבר דברים חדים ברעש, תדעו שהוא לכוונה עמוקה ואל יעשו דברים אלו שום רושם, ואל תהרהרו אחר האיש שאני מכעס ומדבר עליו, וכן היה שגור כפי מורי דודי. בני מה שתראו ממנו שאני מדבר איזה דברים על איש, תדעו שאין בוה להרע חלילה אלא לטובה, וגם זה לא היה מדבר ברבים אלא בהצנע לפני המקורבים, וראינו בוה דברים פלאים והמתקות דינים.

ופעם אחת הייתי בעיר אחת וראיתי וכו', ואמרתי לאנשים שלי וכו', ובהיותי על הדרך ולא היה על העגלה אלא האנשים שלנו שידעו דרכי, ודברתי ברעש גדול דבורים על איזה צדיק כוונתו להרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן לערך חצי פרסה, ואח"כ בא איש אחד ואמר וכו' ונעלם תיכוף וכו' והבנתי שאין להשיב, ויד לבי מאד שעל חנם דברתי דבורים על צדיק, וכשבאתי לעיר לביל ה"א אמרתי לרב דלשם, הוי על חנם דברתי דבורים רעים על צדיק, ובאמת היה כוונתי לטובה ולא עלה ביד, ובכל יום השבת נתתי תודה לפני רבים שיש לי מכאוב גדול על זה, ובליל מוצאי שבת כתבתי על דף גמרא שלי, היום כיום שבת נפטר צדיק פלוני. וכיום א' באה השמועה לעיר שנחלה ביום וא"ו ונסתלק ביום שבת, וראיתי אנשים מלחשים זה עם זה, ואמרתי מה לכם מלחשים, לכו ראו בגמרא פלונית מה שנרשם שם, ומצאו הנ"ל המה ראו כן תמהו, ואמרתי להם. אחיי תראו ותודו לי שלא דברתי חלילה להרע אלא לטובה גדולה היה כוונתי.

וכל זה בין האנשים היודעים זה שהוא לטובה ובצנעא, אבל היושב ברבים ומדבר בין בלחש ובין בקול, ומתכוין לגנות שום בר ישראל, הם ידרו שאול.

ואמר מרן הקדוש הריב"ש מוב להרב מקאלמייע, תדע. שהקל שבקלים אני הרבה אוהב אותו יותר ממה שאתה אוהב את בנך יחידך, אבל היאך יעיו פנים יהיה מי שיהיה לדבר על תלמיד חכם וצדיק וקדוש ולגנות אותו, והרי הוא כופר בעיקר, ועליו אמר דוד (תהלים קט ב) 'כי פי רשע ופי מרמה עלי פתחו דברו אתי לשון שקר' כי בודאי מי שכופר בעיקר נקל לו לשון שקר.

⁵'היכל הברכה' דף קא. מרבנינו יצחק אייזיק מקאמרנא

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרינא זי"ע

דינים ומנהגים באמירת הסליחות

אמירת סליחות קודם חצות הלילה

האומר **סליחות וי"ג מדות** ותיקון חצות קודם חצות כדעת הידוע פלגא^א. חולק על כל דברי הקדושים ברוח[ח] לב, וכתב עליו הגאון מוה"ר אב"ד דק"ק לבוב^ב מה כחו של מנחם ואין בכל דבריו אלא יגון ואנחה הבל הבלים, ומי שיש לו לב רואה יודע ורואה ומרגיש כי תרעין סתימין שליטות הרע והחשך עד חצות שאז קול דודי דופק, עכ"ל^ג.
(זוהר חי ח"ד קנז)

אמירת סליחות בקדרותא דצפרא

'ובגין כך' באור הבקר אע"פ שעומדת פב"פ הרי זה אינו עיקר היחוד דעדיין צריכה לחזור אב"א ולקבל מוחין חדשים להחזירה פב"פ באמיתות, ולכך לא בעי בר נש' בעת ההוא 'למפסק מלייהו', כי אם יתפלל בעת ההוא בהכרח שתהיה חוזרת לאחוריים 'למיהך למשכנא בעולמתהא', ואין ראוי בעת הזה להפסיד יחוד פב"פ שלהם, 'ולאעלא מלה אחרא' היינו להתפלל תפלה הקבועה בברכות אבות, כי הוא לה 'מלה אחרא' שבהכרח שתחזור לאחוריים, ואין ראוי עדיין אלא אח"כ בזמן תפלה, ובהכרח שראיתי שנסתבשו כאן גדולי ישראל שלא לומר שום דיבור בקדרותא דצפרא שלא לומר שום סליחות^ד, ואנן ראינו קדושי עליונים מרן **הריב"ש טוב** מלאך אלהים ויותר ויותר, היה מתחיל בסידור התפלה בקדרותא דצפרא בתפילין וציצית, והיה מזוהר על זה לכל המון ישראל, ורבינו הקדוש מוה"ר **יעקב יצחק מולבלין** היה עומד להתפלל בחורף במעט קדרותא דצפרא, היינו קודם מעט, וכן הרבה בעלי רוה"ק אבותינו הקדמונים הזהירו לנו לחבר יום ולילה ולילה ביום בתורה ותפלה, וגם מרן האר"י (פע"ח שער תיקון חצות פ"ג)^ה הזהיר כשינוח לישן יהיה זהיר לעמוד קודם אור הבקר להיות נעור ועוסק בתורה, ועוד דברים ואלו מרפסין איגרא, וכי בעת שיש יחוד למעלה בפרט שאמר מרן [האר"י]

(שם) שהיחוד הזה הוא רחמים גדולים, וכי צריכין להיות בזמן היחוד אבל דומם שלא לעורר שום דיבור, מה זה ועל מה זה טח מראות עיניהם, ישתקע הדבר הזה ולא יאמר, **אדרבה הוא עת רצון גדול לומר סליחות ותחנונים בעת ההוא, ובפרט שלש עשרה מדות**, ולהניח תפילין בעת ההוא ולומר ק"ש, אשרי לו ואשרי לחלקו. וכך הסכים האדון **הרמ"ז** (מובא במק"מ על הזוהר), והסכים כך מורי דודי רבינו הקדוש **צבי לצדיק**, ויזהר שלא להשתקע בשינה בעת ההוא אלא להיות נעור לעורר למעלה בתפילין וציצית וק"ש ובשירות ותשבחות והודאות, עכ"ל.
(זוהר חי ח"ב שמב.)

אם אין לו פנאי ידחה סדר חצות ויאמר הסליחות

בימי הסליחות אם אין לו פנאי ידחה סדר חצות ויאמר הסליחות בציבור. כי גם אשרי שקודם [סליחות] הוא תיקון כמו אודה השם, ותפלת צבור עדיף^ו.
(שוה"ט סימן א ס"ו, ז"ז סק"י)

בענין אמירת ב"פ שמע בסליחות

כשכבר יצא ידי מצות ק"ש וקורא כקורא בתורה או להגן, מותר לומר אפילו אלף פעמים ביחד פסוק של שמע ישראל ואין כאן חשש, וכן יכול לומר בסליחות קודם אור היום^ז.
(שוה"ט סימן סא ס"ח)

נפילת אפים בסליחות

נפילת אפים אין נופלים בעת שאומרים סליחות אף שהוא יום^ח, כיון שהוא סכנה אין מן הראוי ליפול אלא אחר זכות תפלת י"ח וכל הצבור כאחת, כך נראה מדברי מרן [האר"י]^ט. וכך המנהג בין צדיקים אמיתיים תלמידי מרן הריב"ש^י:
(שוה"ט סימן קלא ס"ט)

יודי בסליחות

אסור לומר היודי כי אם פעם אחת, ולא שלשה פעמים, דהוה ככלב^י.
(שוה"ט סימן קלא ז"ז סק"א)

מסגרת השלחן

היכלי ידיה, ותעלה אותך עמך שמה. וכ"ה **בשעה"כ** (דרושי הלילה דרוש ד) ע"ש. ו. ודלא **כחרמ"ז** שכתב בתשובה (סימן טז) - מי שרגיל לומר תיקון חצות וקם באשמורת וכבר הציבור אומרים סליחות ואין פנאי לומר שניהם, אומר תיקון חצות כסדר האר"י ז"ל שהוא עיקר גדול יותר מהסליחות. מובא **בשע"ת** (סימן א סק"י) ו**בברכ"י** (סימן תקפא סק"ג).
ז. עיין מה שהאריך בזה **רבינו בזר זהב** שם (סק"ג) ובא"ד כתב - ולדעת רש"י (ברכות לג:) אף בתחנונים אסור ליקרות שמע שני פעמים. והלכה כגאונים ור"ף (ברכות כג:) ורמב"ם (פ"ב מק"ש ה"א) שהם הרבים רוב בנין ורוב מנין, אעפ"כ במדינות אלו חוששין לדעת רש"י ואין קורין בסליחות שני פעמים שמע, עכ"ל. וכדאיתא בשו"ע (סימן סא ס"א) - האומרים באשמורת בסליחות וכו' ב' פעמים פסוק שמע ישראל, יש ללמדם שלא יאמרו. וע"ע **בב"י** (ד"ה וכתב ר"י) מש"כ בזה. ומש"כ רבינו קודם אור היום, דהיינו שיהיה לפני חיוב ק"ש של שחרית דלאחר מכן אסור.
ח. איתא **בשר"ע** (סימן קלא ס"ג) - אין נפילת אפים בלילה, ובלילי אשמורת נוהגים ליפול על פניהם, שהוא קרוב ליום. והטעם כתב **הב"י** - כתב רבינו הגדול **מהר"י אבהו** ז"ל בשם ספר **צורות** (צדור החיים עמ' יח) בלילה אין בה נפילת אפים, והענין שכן מקובל לחכמים כי נפילת אפים רמז למדת הלילה ואין נופלים על פניהם וקרוב הדבר לקצץ בנטיעות, ובלילי אשמורת נוהגים ליפול על פניהם שהוא קרוב ליום עכ"ל. ו**בברכ"י** (פ' קרח לט:) כתב להאריך בסליחות עד נכון היום ואז יפלו על פניהם עכ"ל, מובא **במג"א** (שם סק"ט). ו**במאמר מרדכי** (סק"י) כתב - ואין אנו נוהגין כן, אלא אומרים וידוי אחר גמר הסליחות בלא נפילת אפים, ושוב ראיתי בשכ"ג שכתב שכן נוהגין במקצת מקומות ע"ש. וכ"כ **בשלמי ציבור** (דף קנא:) שכן מנהג עיה"ק ירושלים ע"ש.
ט. עיין **בפע"ח** (שער הק"ש פ"ח ושער נפ"א פ"א), ו**בשעה"כ** (ענין ק"ש דרוש א וענין נפ"א דרוש א).
י. כ"ה **בפע"ח** (שער הסליחות פ"ח), ו**בשעה"כ** (נוסח התפלה).

א. ר' **מנחם די לונזאנו** שכתב בספרו שתי ידות (דרך חיים דף קכא) דמזוהר הנ"ל נראה לומר התיקון קודם חצות, מובא במק"מ על הזוהר שם.
ב. ש"ת רבינו **חיים כהן רפאפורט** (י"ד סימן נג).
ג. ועיין בהגהות **מהר"ו** (אות ז) צמח, נלע"ד דגרסינן 'דתרי שעת' הפך דברי הרמ"ל [ר' מנחם די לונזאנו] שכתב שיש לומר התיקון תמיד קודם חצות. ודלא כמש"כ בסידור הרב בעל **התניא** (סדר תיקון חצות) - והנה הגם שהזמן המובחר הוא בחצות האמיתי דוקא, אף על פי כן אין זה לעכב אלא תחלת זמנה היא מתחלת האשמורה התיכונה כמו שכתוב בזוהר פ' ויקהל (שם) שהן שתי שעות לפני חצות האמיתי בקיץ ובחורף וכו', ע"ש.
ובדין אמירת סליחות וי"ג מדות קודם חצות, כתב **המג"א** (סימן תקסה סק"ה) משם הכוונות **האר"י** - אין לומר קודם חצות לילה שום סליחות ולא י"ג מדות בשום פנים לעולם חוץ מביום הכפורים. מובא **במש"ב** (שם סק"ב). וכ"כ **הברכ"י** (סימן תקפא סק"א) בשם שו"ת **הרמ"ז** (סימן ל) - מקומות שנוהגים לומר סליחות בערבית הוא מנהג רע ומר, ישתקע ולא יאמר, ואין ראוי להזכיר י"ג מדות אלא בעת רצון, וקרוב הדבר האומרם ערבית לקיצוץ ח"ו. מובא **בשע"ת** (שם סק"א). וכ"כ **במטה אפרים** (סימן תקפא ס"ג) אין לומר סליחות ושלש עשרה מדות קודם חצות לילה, רק בליל יום כפור מותר. ובמקומות שנוהגים לומר סליחות בערבית ואומרים שלש עשרה מדות ראוי לבטל המנהג. ומי שהוא שם בעת שאומרים לא יאמר עמהם, אלא ישב וידם או יאמר קצת מזמורים, אך היודי רשאי לומר עמהם, מלבד במוצאי שבת אין לומר וידוי קודם חצות לילה, ע"כ. ודלא כמש"כ **במשמרת שלום** (קודינאב, סימן מא ס"ד) ע"ש.
ד. כוונתו לדברי **הבני יששכר** שכתב באגרא דפרקא (אות קמז) אחר שהביא דברי הזוהר הנ"ל כתב - ומשום הכי ראיתי כמה מאנשי מעשה נמנעים לומר סליחות בקדרותא דצפרא
ה. וז"ל שם: ותזהר לקום חצי שעה קודם עלות השחר, ותעסוק בתורה, כדי שקודם שיבא השחר, אז רחל עולה ומתחלת לעלות, לימצאך אז שאתה מבני

עטרת החסידות

מספרי רבותינו הקדושים זי"ע

וְאֵנְכִי הַסְתֵּר אֶסְתִּיר פְּנֵי יְיָ הַיּוֹם הַזֶּה (דברים לא יח)

מסתתר שם לראות למי לבו פונה בעת צרה, ואז בדיעה זאת שידע שאין שום מסך מבדיל בינו ובין אלהיו, גם שיעלו לו בעת תורה ותפלה כמה מחשבות רעות, ידע ששם אתו עמו אלופו של עולם, ויש שם איזה ניצוץ, וימעט עצמו הרבה לפני קונו באמונה, אז יעלה הכל לטוב...

זהר חי' ח"ב דף רנ:

ואנכי הסתרת את הסתרה גם כן

ואמר מרן הקדוש אור עינינו רוח אפינו משיח ה', אזכה להיות עפר ואפר תחת כפות רגליו המאירין, האר"י בעש"ט רבינו ישראל בן אליעזר, (תולדות יעקב יוסף ריש בראשית) די מרתתין וחיל ורעדה יאחזון מהאי קרא (דברים לא יח) 'הסתרת אסתיר', שאסתיר גם את הסתרה, שכל זמן שאדם אפי' בחשכות גדול ואויביו רודפין אחריו, והוא בקטנות וחשכות גדול עד מאד מות, והוא יודע בדיעה ברורה ואמונה שלימה, ששם אתו עמו אלהיו, אלופו של עולם בכל תנועה, מידי יתפרדו כל פועלי און (תהלים צב י).

אבל כשראו לעונש, אזי הקב"ה מסתיר גם הסתרה ממנו שנשכח ממנו על ידי פרעה ועמלק ברגע מציאות אלהותו ית' על כל תנועה, ואז נופל אדם רחמנא ליצלן לאיזה מדות רעות גאה וכעס ותאות רעות ר"ל, ואנכי הוא שם, שאנכי בעצמי בכל תנועה, ואנכי הסתרת את הסתרה גם כן, ואין שום מציאות ושום חיות אלא מאור פניו, והוא נופל עי"י עמלק לשכחה, ואומר 'על כי אין אלהי בקרבי' (שם פסוק יז) חס וחלילה.

אע"פ שאינו מרגיש חיות אלהות בכל קרבי את שם קדשו (מלה"פ תהלים קג א), אעפ"כ יאמין באמונה שלימה וידיעה ברורה, ויסבול חלישות דעת ויסורים וקטנות וישתעשע, כמו שאמר משיח ה' (תהלים לא ח) 'איגלה ואשמחה בחסדך אשרי אתה מלך נורא ונשגב אהוב ומתוק אתה בעצמך יראית את עניי ידעת בצרות נפשי, ויש לי מזה שמחה אין שיעור, שמלך גדול ונורא ואיום משגיח על תולע קטן בריה אפילה ושפילה כמוני היום, יבאמונתו יחיה צדיק' (מלה"פ חבקוק ב ד) באמת, ויסיר מעליו כל המדות רעות, ויבוא להתדבק באור שפע השכלה חיות אלהות, בהכנעה גדולה ובלב מלא אור וחיות.

זהר חי' ח"א דף יח.

בפני הצדיק אין הסתרה בבחינת הגאולה

'אסתירה פני מהם' (דברים לב כ) 'הסתיר אסתיר' (שם לא יח), מסתיר גם את הסתרה, שאם אדם יודע שבהסתרה הזאת שם אתו אלופו של עולם, אין זה הסתרה, לכך שם 'הסתיר אסתיר', ושם חשכות גדול ועצבות מרה שחורה יראה רעה, הקדושה בלועה ומעורבת בהם בגלות המר, ואין יכולה לצאת משם לגמרי, אלא מעט מעט בכל יום עי"י הצדיקים, שלפניהם אין שם הסתרה, כי יודעים שגם שם אלופו של עולם, ורצונו טמיר וגנוי, ומעלין משם ניצוצי השכינה כעין גאולה עתידה, ומסלקין מעט מעט הקדושה מאיזה בחינה, והוא כעין גאולה עתידה, כי אותו הרע שכנגד מעט טוב, שאנחנו מעלין בכל יום בעת הקטורת והתפלה, אותו הרע מת ובטל לגמרי, כעין גאולה עתידה שתהא בכללות.

זהר חי' ח"ה דף מ:

ולתקנה ולייחד בזה קב"ה ושכינתיה כלה נאה וחסידה.

והנה יש כמה בחינות, שאחר שעולה למעלה יורד כדי לברר חלקי נפשו, דלית נהורא אלא מגו חשוכא ולית טבא אלא מגו בישא (זוהר ח"ב קפד:), ובכל ירידה צריכין לזוהר איך לחזור ולעלות, כי שמעתי ממורי (תולדות יעקב יוסף וירא אות א) שיש כמה שנשארו...

'היכל הברכה' בראשית דף קפ:

הסתרה עי"י כניסוי הקליפות

הקליפות מכסין השגחתו יתברך, והיאך ממש בכל תנועה השגחות הבורא יתברך... והם מכסין עיני השגחתו, כי לגבי חייבא אישתי ואסתרת קב"ה (תק"ז עא:), עד שכחו בה', כי כביכול הוא מוסתר בהסתרה גו הסתרה, עד יתהי האמת נעדרת: (ישעיה נט טו).

'היכל הברכה' במדבר דף קפ.

כשאדם מצטער על שוכח מהשי"ת

אין זה שכחה ואינו הסתרה

אמר **מרן הקדוש** (תולדות יעקב יוסף ריש בראשית) 'ואנכי הסתיר אסתיר' שאסתיר גם את הסתרה, כי כשידע אדם באמונה שלימה שאלופו של עולם שם אתו עמו בהסתרה, אין זה הסתרה, אבל אסתיר גם את הסתרה, אעפ"כ אנכי שם אתו עמו בכל צרתם. וזהו (דברים ח יט) 'ויהיה אם שכח תשכח', כי כשאדם שוכח מאת השי"י, ויודע ומרגיש ומצטער על זה, אין זה שכחה כל כך, אבל שכח שתהיה לגמרי שכח, אף את ששכח אעפ"כ תדע את ה' אלהיך שאין שום מציאות בלתי השי"י, אף שאתה בקטנות ובצער וביסורים ובחשכות ובהסתרה לגמרי, אעפ"כ תדע את ה' אלהיך, וזהו 'ויהיה לקבלוניה בשמחה, אבל 'והלכת' חלילה וכו'.
'היכל הברכה' דברים דף סב:

עיקר היהדות שיאמין שאין שום הסתרה

עיקר היהדות 'איש יהודי', בהאמין בהשגחות השי"ת על כל פרט ופרט, ויודע שכל מאורעות הן דבר קטן הן דבר גדול, הכל ממנו יתברך בדין אדני דינא דמלכות שמים, והוא לסיבות חטאו ועושה תשובה, ומיד מוחלין לו ונמתקין הדינים, ויש כמה הסתרות עד שהאיש הנלבב מרגיש יסורין, ומחזק עצמו בעת הסתרה ויסורין, שידע בדיעה שהקב"ה

מצוה לידע שבכל הסתרה נמצא אלופו של עולם

'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו' (דברים ד לה). זהו המצוה לידע שבכל הסתרות אלופו של עולם, ואין שום מציאות בלתי השם יתברך, אין עוד מלבדו.

'היכל הברכה' דברים דף ל.

הקב"ה מסתיר אף את ההסתרה

עיין תולדות (בראשית אות א), שמעתי ממורי שאם ידע אדם שהקב"ה מסתרת שם אין זה הסתרה, דהא מיד שידע אדם שאלופו של עולם בכל תנועה ממש מידי 'יתפרדו כל פועלי און' (תהלים צב י), וזהו שאמר (דברים לא יח) 'אנכי הסתיר אסתיר פני מהם', ר"ל יסתיר מהם שלא ידעו שהקב"ה שם בהסתרה זאת, כטעם (שמות טו ט) אמר אויב ארדוף, שם חמשה אלפין ששם אלופו של עולם מסתרת בסוד שם סא"ל, כי אין שום מציאות דבר קטן ודבר גדול בלתי השגחות מציאות השם יתברך...

וזה כלל גדול שאין שום מסך מבדיל בינו לבין אלהיו, וגם שיעבור עליו מרורית ועצבות וטימטום הלב ויסורים וחשכות, עד שהוא בעיני עצמו אבוד, משם דייקא את ה' אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך (דברים ד כט).

וזהו 'כלה כמות שהיא' (כתובות טז:), שידע בדרך כלל שכבודו יתברך מסתתר בכל תנועה ובכל מחשבה, ויאמין ויבטח בשם אלהיו בכל דבר, כיון שהוא אתו עמו בכל צער ויסורין, ובית הלל, כלה נאה שידע בדרך פרט, לייחד יחודים להעלות ניצוצי אור שנפלו בתוך הקליפות, ולהעלות כל מחשבות זרות לשורשם, כגון מחשבות 'אהבה רעה' גימ' רפ"ח', אם גבר עליו הרבה רחמנא ליצלן, צריך לעמוד לפני יראת עונש, כי על כל חימום מחשבות רעות, ומכל שכן יותר ירד הרבה מדריגות ויטעום אלף פעמים טעם מיתה, חוץ מעונשי גיהנם מרורים וצרות הרבה ונפילות יסובבהו, כל זה יתן המשכיל על לבו.

ואם יזכה יוכל לבוא ולעלות למדריגות 'אהבה בתענוגים', ממש חיות עולם הבא יטעום בעולם הזה ויתעלה למעלה. כי ידע שזה אהבה נפולה ומאוסה בא לו שרוצין להעלות אותו לקדושה עליונה, ואי אפשר אלא א"כ ירד במבחן שכנגדו, ולפי גודל הנפילה והירידה כך יעלה בתענוג זה בקדושה ויתענג על השם יתברך, ועל ידי יראת עונש יפטר מן הרע, ואח"כ יחבר יראה עם נורא ויהי יחוד קב"ה ושכינתיה. וכל זה אף בצדיק מזוכך, לפעמים יעבור עליו ברגע מחשבה חיזוני ובפרט בעת התפלה, אז ידע להעלות אותה